

HOTĂRÂREA CURȚII
10 noiembrie 1993*

Otto BV
împotriva
Postbank NV

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Arrondissementsrechtbank Amsterdam)

„Concurență — Respectarea dreptului la apărare — Procedură națională privind aplicarea articolelor 85 și 86 din Tratatul CEE”

Cauza C-60/92

În cauza C-60/92,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de Arrondissementsrechtbank Amsterdam (Țările de Jos) pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe între

Otto BV

și

Postbank NV,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 5 din Tratatul CEE și a principiilor generale de drept comunitar care reglementează procedurile privind aplicarea articolelor 85 și 86 din respectivul tratat,

CURTEA,

compusă din domnii O. Due, președinte, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, M. Díez de Velasco și D. A. O. Edward, președinți de cameră, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn și J. L. Murray, judecători,

avocat general: domnul C. Gulmann

grefier: J.-G. Giraud

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

— pentru Postbank, de către O. W. Brouwer și Y. Van Gerven, avocați în Baroul din Bruxelles,

---

* Limba de procedură: olandeza.

- pentru guvernul francez, de către domnul P. Pouzoulet, director adjunct al Direcției Juridice a Ministerului Afacerilor Externe și de către doamna H. Duchêne, secretar pentru afaceri externe, în calitate de agenți,
- pentru guvernul italian, de către profesorul L. Ferrari Bravo, șef al serviciului de contencios diplomatic din Ministerul Afacerilor Externe, în calitate de agent, asistat de domnul I. Braguglia, *avvocato dello Stato*, în calitate de agent,
- pentru Comisie, de către domnul B. J. Drijber, membru al Serviciului juridic, în calitate de agent,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale Guvernului Regatului Unit, reprezentat de către domnul P. Roth, *Barrister*, ale Postbank și ale Comisiei, în ședința din 4 mai 1993,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 iunie 1993,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 11 februarie 1992, înregistrată la grefa Curții la 28 februarie 1992, Arrondissementsrechtbank Amsterdam a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare preliminară privind interpretarea articolului 5 din acest tratat și a principiilor generale de drept comunitar care reglementează procedurile privind aplicarea articolelor 85 și 86 din tratat.

2 Această întrebare a fost adresată în cadrul unui litigiu între Otto BV (denumită în continuare „Otto”) și Postbank BV (denumită în continuare „Postbank”), cu privire la anumite practici care contravin articolelor 85 și 86 din tratat.

3 Otto este o întreprindere de vânzare prin corespondență. Aproximativ jumătate din plățile efectuate de clienții săi se efectuează din conturile pe care aceștia le dețin la Postbank în conturile deținute de Otto la aceeași bancă. Aceste tranzacții se realizează prin intermediul formularelor pentru „plată prin virament” preimprimite („*acceptgiro*”). Numărul formularelor procesate astfel de Postbank se ridică anual la un milion.

4 Postbank a informat societatea Otto cu privire la intenția sa de a-i percepe 0,45 HFL pentru fiecare virament procesat ulterior datei de 1 iulie 1991, iar Otto i-a cerut președintelui Arrondissementsrechtbank Amsterdam să interzică băncii Postbank să aplice tariful respectiv. Ordonanța președințială emisă la 1 august 1991 în favoarea societății Otto a fost, totuși, infirmată printr-o hotărâre a Gerechtshof din Amsterdam, din data de 28 noiembrie 1991.

5 Prin urmare, Otto a sesizat Arrondissementsrechtbank din Amsterdam cu privire la o cerere de audiere provizorie a martorilor în scopul stabilirii anumitor fapte, înaintea unei eventuale introduceri a unei acțiuni în fața respectivei instanțe împotriva Postbank pe motivul unui comportament incompatibil cu articolele 85 și 86 din Tratatul CEE. În acest sens, Otto i-a citat ca martori pe membrii conducerii Postbank.

6 Cererea de audiere provizorie este întemeiată pe articolul 190 și articolul 214 alineatul (1) din Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Codul de procedură civilă al Țărilor de Jos), în

versiunea aplicabilă de la 1 aprilie 1988. Astfel cum reiese din ordonanța de trimitere, instanța olandeză a renunțat la regula tradițională conform căreia o parte nu poate fi audiată în calitate de martor în propria cauză. De la reforma din 1988, o parte chemată ca martor este în principiu obligată să depună mărturie, dar are dreptul să refuze acest lucru atunci când, prin mărturia sa, s-ar expune pe sine sau rudele apropiate unei urmăriri penale pentru o infracțiune. Situația unei părți chemate ca martor nu diferă de cea a martorilor obișnuiți decât prin faptul că aceasta nu poate fi închisă pentru a fi constrânsă să depună mărturie. Pe de altă parte, instanța poate trage concluzii împotriva sa din această tăcere. Instanța poate, de asemenea, să îi ceară părții chemate ca martor să explice motivele tăcerii sale.

7 Audierea solicitată de Otto urmărește, în special, stabilirea următoarelor fapte:

— Tariful de 0,45 HFL nu se bazează pe niciun calcul (întemeiat pe legile economice ale întreprinderii) care să îi fi permis Postbank să evalueze costurile pe care le implică pentru aceasta procesarea formularelor de virament preimprimate.

— Tariful a fost introdus de Postbank în temeiul unui acord interbancar prin care băncile au convenit să perceapă 0,30 HFL pentru procesarea reciprocă a formularelor de virament preimprimate.

— Postbank a consultat alte bănci cu privire la tariful care trebuie introdus pentru procesarea formularelor de virament preimprimate, cu excepția cazului în care există un acord tacit cu privire la stabilirea acestui tarif la 0,30 HFL, la care se adaugă o mică marjă de profit.

8 Întrucât Postbank a susținut, în apărarea sa, că, în măsura în care regulamentul de procedură olandez o obligă să prezinte informațiile cerute de Otto, acesta este incompatibil cu un principiu general de drept comunitar, instanța națională a decis să suspende judecata și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Îi impune articolul 5 din Tratatul CEE instanței naționale sesizate printr-o cerere de audiere provizorie a martorilor prealabilă inițierii unei proceduri civile să aplice principiul conform căruia o întreprindere nu este obligată să răspundă la întrebări atunci când răspunsul la acestea implică recunoașterea unei încălcări a regulilor de concurență?”

9 Pentru o prezentare mai detaliată a faptelor din acțiunea principală, a desfășurării procedurii, precum și a observațiilor scrise prezentate Curții, se face trimitere la raportul de ședință. Aceste elemente din dosar nu sunt reluate în cele ce urmează decât în măsura în care acest lucru este necesar pentru raționamentul Curții.

10 Cu titlu introductiv, este necesar să se reamintească jurisprudența Curții referitoare la norma a cărei sferă face obiectul întrebării adresate de instanța națională.

11 În Hotărârea din 18 octombrie 1989, Orkem/Comisia (374/87, Rec., p. 3283), Curtea s-a pronunțat deja că nici analiza comparată a legislațiilor naționale, nici articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950 și nici articolul 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 19 decembrie 1966 (*Recueil des traités*, vol. 999, p. 171) nu permit să se ajungă la concluzia că există un principiu general de drept comunitar care îi conferă unei persoane juridice dreptul de nu a aduce dovezi împotriva sa în cazul încălcărilor de natură economică, în special în materie de concurență.

12 Cu toate acestea, Curtea a indicat în hotărârea respectivă că respectarea dreptului la apărare, care este un principiu fundamental al ordinii juridice comunitare, exclude posibilitatea Comisiei de a impune unei întreprinderi, printr-o decizie de solicitare de informații luată în temeiul articolului 11 alineatul (5) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat (JO 1962, 13, p. 204; ediție specială în limba română: capitol 08, volum 01, p. 3), obligația de a furniza răspunsuri prin care aceasta poate fi determinată să recunoască existența unei încălcări a cărei dovadă trebuie să fie făcută de Comisie.

13 Întrebarea adresată de instanța națională urmărește așadar să stabilească dacă aceeași limitare a obligației unei întreprinderi de a răspunde la întrebări se aplică, în temeiul dreptului comunitar, ca parte a dreptului la apărare, într-o procedură civilă internă referitoare la aplicarea articolelor 85 și 86 din tratat.

14 În această privință, trebuie să se arate mai întâi că aplicarea articolelor 85 și 86 din tratat de către autoritățile naționale este în principiu reglementată de normele de procedură naționale. Sub rezerva respectării dreptului comunitar și, în special, a principiilor fundamentale ale acestuia, îi revine așadar dreptului național sarcina de a defini normele procedurale corespunzătoare pentru garantarea dreptului la apărare al celor interesați. Aceste garanții pot să difere de cele care se aplică în procedurile comunitare.

15 Se impune să se arate în continuare că garanțiile necesare pentru respectarea dreptului la apărare al unei persoane în cadrul unei proceduri administrative asemenea celei în litigiu în Hotărârea Orkem, citată anterior, diferă de cele necesare pentru apărarea dreptului la apărare al unei părți în cadrul unei proceduri civile.

16 Atunci când este vorba, ca în cazul din acțiunea principală, de o procedură care se referă exclusiv la raporturi private între persoane de drept privat și care nu poate duce direct sau indirect la aplicarea unei sancțiuni de către o autoritate publică, dreptul comunitar nu impune ca unei părți să i se recunoască dreptul de a nu oferi răspunsuri prin care aceasta ar putea fi determinată să recunoască existența unei încălcări a regulilor de concurență. În fapt, această garanție este în mod esențial destinată protejării persoanei de drept privat împotriva măsurilor de cercetare judecătorească ordonate de autoritatea publică pentru a o determina să recunoască existența unor comportamente care o expun la sancțiuni penale sau administrative.

17 Din considerațiile anterioare rezultă că limitarea competenței de investigare a Comisiei în temeiul Regulamentului nr. 17, în ceea ce privește obligația unei întreprinderi de a răspunde unor întrebări, pe care Curtea a dedus-o din principiul respectării dreptului la apărare în Hotărârea Orkem/Comisia, citată anterior, nu poate fi transpusă într-o procedură civilă națională de aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat, care se referă exclusiv la raporturi private dintre persoane de drept privat, din moment ce o astfel de procedură nu poate duce, în mod direct sau indirect, la aplicarea unei sancțiuni de către o autoritate publică.

18 Postbank susține, totuși, că în lipsa aplicării, în cadrul procedurii naționale, a limitării impuse competenței de investigare a Comisiei în temeiul Regulamentului nr. 17, această limitare ar fi lipsită de orice efect practic, întrucât Comisia poate obține, prin intermediul procedurii naționale, informațiile pe care nu le poate obține în mod direct în cadrul procedurii reglementate de Regulamentul nr. 17.

19 Acest argument nu poate fi acceptat.

20 Informațiile obținute în cadrul unei astfel de proceduri naționale pot fi, cu siguranță, aduse la cunoștința Comisiei, în special de către o parte interesată. Cu toate acestea, din Hotărârea Orkem/Comisia, citată anterior, reiese că această instituție - ca, de altfel, o autoritate națională - nu poate utiliza aceste informații ca mijloc de probă al unei încălcări a regulilor de concurență în cadrul unei proceduri de natură să ducă la aplicarea de sancțiuni sau ca indiciu care justifică deschiderea unei anchete prealabile unei astfel de proceduri.

21 Pentru toate aceste motive, trebuie să i se răspundă instanței naționale că dreptul comunitar nu obligă instanța națională sesizată printr-o cerere de audiere provizorie a martorilor prealabilă inițierii unei proceduri civile să aplice principiul conform căruia o întreprindere nu este obligată să răspundă la întrebări atunci când răspunsul la acestea implică recunoașterea unei încălcări a regulilor de concurență.

Cu privire la cheltuielile de judecată

22 Cheltuielile efectuate de către guvernul italian, guvernul francez, Guvernul Regatului Unit, precum și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea adresată de către Arrondissementsrechtbank Amsterdam, prin Ordonanța din 11 februarie 1992, declară:

Dreptul comunitar nu obligă instanța națională, sesizată printr-o cerere de audiere provizorie a martorilor prealabilă inițierii unei proceduri civile, să aplice principiul conform căruia o întreprindere nu este obligată să răspundă la întrebări atunci când răspunsul la acestea implică recunoașterea unei încălcări a regulilor de concurență.

Due	Mancini	Moitinho de Almeida	Díez de Velasco	Edward
	Kakouris	Joliet	Schockweiler	Rodríguez Iglesias
	Grévisse	Zuleeg	Kapteyn	Murray

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, 10 noiembrie 1993.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
O. Due